

Zitting 1980–1981

16 644 (R 1158)

Goedkeuring van het op 18 april 1961 tot stand gekomen Verdrag van Wenen inzake diplomatiek verkeer en daarbij behorende Protocollen, Trb. 1962, 101 en 159

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN

Dit diplomatieke verkeer werd voor de inwerkingtreding van het Verdrag van Wenen* inzake diplomatiek verkeer van 18 april 1961 beheerst door vrijwel algemeen in acht genomen regels van volkenrechtelijk gewoonterecht. Hoewel op het van 1814 tot 1815 gehouden Congres van Wenen een regeling over de rangorde van diplomaten tot stand kwam¹, heeft een meer omvattend verdrag over hun taak, hun voorrechten en hun immuniteiten van jurisdictie lang op zich laten wachten.

In de loop der jaren is het werk van de diplomatieke vertegenwoordigers evenwel sterk toegenomen, terwijl door het ontstaan van nieuwe staten, vooral in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog, vele nieuwe diplomatieke banden werden aangeknoopt. Met de daaruit voortvloeiende groei van de hoeveelheid diplomatiek werk nam tevens de behoefte toe aan een geschreven regeling. Dit leidde ertoe, dat de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 1952 de Commissie voor Internationaal Recht (International Law Commission (ILC)) van de Verenigde Naties verzocht de codificatie van de regels voor het diplomatiek verkeer en de diplomatieke immuniteiten in behandeling te nemen.

De ILC stelde een voorlopige tekst op voor een overeenkomst en zond deze aan de leden van de Verenigde Naties met het verzoek om commentaar. Nadat eenentwintig regeringen, waaronder die van het Koninkrijk, hun commentaar hadden ingezonden, stelde de ILC op haar 10de zitting in 1958 een definitief ontwerp vast. Het rapport van de ILC werd uitvoerig door de Zesde Commissie van de Algemene Vergadering tijdens haar in 1958 en 1959 gehouden 13de en 14de zitting besproken. De Algemene Vergadering besloot tijdens de laatstgenoemde zitting, dat het rapport zou worden behandeld door een diplomatieke conferentie welke in 1961 in Wenen bijeen zou komen. Aan het einde van deze conferentie, die van 2 maart tot 18 april 1961 plaatsvond, werd de tekst van het verdrag en van de twee daarbij behorende facultatieve Protocollen, respectievelijk betreffende de verkrijging van nationaliteit en de verplichte regeling van geschillen, met algemene stemmen aanvaard (72 stemmen voor, geen tegen en één onthouding) en voor ondertekening opengesteld².

De opstellers van het verdrag hebben tegen elkaar afgewogen enerzijds het belang van de zendstaat, gelegen in de ongehinderde vervulling van de functie van de zending waarvoor het toekennen van voorrechten en immuni-

¹ De tekst inzake de vaste regels voor de rangorde is opgenomen in uitgave nr. 70 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken; Bijlage 1, biz. 73.

* Ingevolge de wens van de vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken van de beide Kamers der Staten-Generaal (zie kamerstuk 13 052, nr. 1) is de Nederlandse vertaling van het verdrag bijgevoegd en ter inzage gelegd op de bibliotheek.

² Als bijlage 1 bij deze memorie is een lijst van partijen bij het verdrag en de twee Protocollen gevoegd.

teiten een noodzakelijke voorwaarde vormt en anderzijds het belang van de ontvangende staat, die zijn rechtsorde door die voorrechten en immuniteiten niet verstoord wil zien en ieder die zich op zijn grondgebied bevindt dezelfde behandeling wil geven. Dit heeft er met name toe geleid dat de voorrechten en immuniteiten die door het Verdrag zijn toegestaan zeer specifiek en nauw zijn omschreven. Alleen diplomaten genieten een vrijwel volledige immuniteit van rechtmacht en een bijna volledige vrijstelling van belasting. Met betrekking tot het overige personeel van de zending kan in het algemeen worden opgemerkt dat hun voorrechten en immuniteiten afnemen afhankelijk van de categorie waartoe zij behoren.

Inwonende gezinsleden hebben in het algemeen dezelfde voorrechten en immuniteiten als de leden van het personeel waarmee zij gehuwd zijn, resp. tot wier gezin zij behoren. In het algemeen kan worden opgemerkt dat de in het verdrag neergelegde regelingen minimumstandaarden vormen waaraan partijen bij het verdrag zich binden. Men zou kunnen stellen dat deze minimumstandaarden het kleinste gemene veelvoud vormen van wat de verdragssluitende partijen bij het opstellen van het verdrag hebben opgevat als volkenrechtelijk gebruikelijk in het diplomatieke verkeer tussen staten. Dit betekent derhalve dat in concrete gevallen zich de mogelijkheid kan voordoen dat een staat partij bij het verdrag gewoon is te handelen op een wijze die uitgaat boven datgene wat het verdrag in het betreffende geval voorschrijft. Omgekeerd kan zich ook de situatie voordoen dat het verdrag op een bepaald punt verder gaat dan een bepaalde staat gewend is. De bepaling die dit soort gevallen beheerst, is vervat in artikel 47. Van de regel dat de ontvangende staat bij de toepassing van dit verdrag geen onderscheid mag maken tussen de verschillende staten kan worden afgeweken op basis van wederkerigheid.

De achtergrond en de wijze van totstandkoming van het verdrag zijn uitvoerig toegelicht in de in noot 1 al genoemde uitgave nr. 70 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze uitgave bevat het delegatieverslag van de conferentie waar het verdrag tot stand gekomen is, in welk verslag ook op ieder artikel afzonderlijk wordt ingegaan. Voor een gedetailleerde historische toelichting wordt derhalve naar het verslag verwezen.

Oorspronkelijk bestond er geen urgente behoefte aan partij worden van het Koninkrijk, omdat de in het Koninkrijk gebruikelijke regels ten aanzien van diplomatiek verkeer, behoudens enkele ondergeschikte punten, overeenkomen met de inhoud van het verdrag en vrijwel alle in het verdrag neergelegde rechten, doordat zij op volkenrechtelijk gewoonterecht berusten, ook voor het Koninkrijk gelden zonder partij te zijn bij het verdrag. Sinds de totstandkoming van het verdrag zijn 134 staten partij bij het verdrag geworden. Door het niet-partij zijn is ons land dus in een uitzonderingspositie gekomen. Gezien deze ontwikkeling en verder met het oog op de gebeurtenissen van de afgelopen tijd op het terrein van schending van de beschermde status van diplomaten en gebouwen van vertegenwoordigingen en van eigendommen van vertegenwoordigingen c.q. vertegenwoordigers menen ondergetekenden dat het Koninkrijk thans partij moet worden bij het verdrag en de twee Protocollen, waardoor de andere landen ook op basis van geschreven gedragsregels op hun plichten gewezen zullen kunnen worden.

II. DE VERDRAGSBEPALINGEN

II.1. Artikelen 1 t/m 11

Artikel 1 vormt het definitieartikel. *Artikel 2* maakt duidelijk dat het aanknopen van diplomatieke betrekkingen geschiedt met wederzijds goedvinden. Van belang is dat staten dus geen *recht* hebben diplomatieke vertegenwoordigingen naar andere staten te zenden. Van een daartoe strekkende bepaling is bewust afgezien, vanwege de grote moeilijkheden die een dergelijk recht op zou leveren ten aanzien van niet erkende staten.

Artikel 5, eerste lid, bepaalt uitdrukkelijk dat in geval de zendstaat het hoofd van een zending of een ander lid van het diplomatiek personeel bij meer dan één staat wil accrediteren resp. aanmelden, hij de betrokken ontvangende staten daarvan van te voren op de hoogte moet stellen. De reden hiervoor is dat de ontvangende staten in de gelegenheid moeten zijn om een mede-accreditering te weigeren indien zij daartegen bezwaar hebben.

Als bijlage 2 bij deze memorie is een overzicht gevoegd van de standplaatsen van de diplomatieke vertegenwoordigingen van het Koninkrijk, waarvan het ambtsgebied gelijktijdig ook andere landen omvat.

Artikel 6 betreffende de mogelijkheid van accreditering van één persoon namens meer staten bij één staat, is mede op voorstel van het Koninkrijk opgenomen. In dit verband moge worden herinnerd aan de Nederlands-Luxemburgse samenwerking op het gebied van de diplomatieke vertegenwoordigingen zoals geregeld in het op 24 maart 1964 tussen de beide landen ter zake gesloten verdrag (laatstelijk Trb. 1968, 120; zie voor de tekst Trb. 1964, 42). In veel standplaatsen treden diplomatieke vertegenwoordigers van het Koninkrijk mede namens Luxemburg op.

In *artikel 7* wordt bepaald dat de zendstaat, zij het binnen zekere grenzen, vrij is in het aanstellen van personeelsleden van de zending, met uitzondering van militaire, marine of luchtmachtattaché's ten aanzien van wie de ontvangende staat kan eisen dat hun naam van tevoren ter goedkeuring wordt medegedeeld. Hier te lande bestaat het gebruik om de aanstelling van deze categorieën attaché's eerst toe te staan nadat een beschrijving van de levensloop van de betreffende persoon is overgelegd.

Artikel 8 bevat de regel dat de leden van het diplomatiek personeel in beginsel de nationaliteit van de zendstaat dienen te hebben. Uitzonderingen zijn echter mogelijk. In het tweede en derde lid is geregeld dat als een persoon wordt benoemd die de nationaliteit van de ontvangende staat bezit, de toestemming van die staat daarvoor vereist is en dat de ontvangende staat zich hetzelfde recht kan voorbehouden ten aanzien van onderdanen van een derde staat die niet tevens onderdanen van de zendstaat zijn. Omdat het nogal eens voorkomt dat Nederlanders, met name in de Nederlandse Antillen, tevens een andere nationaliteit bezitten, heeft de delegatie van het Koninkrijk ter Conferentie geijverd voor een voor bipatriden zo gunstig mogelijke regeling.

Het recht om een lid van een vreemde zending tot persona non grata te verklaren is een oud diplomatiek recht. Normaal gesproken vindt dan terugroeping plaats. De in het eerste lid van *artikel 9* voorziene beëindiging van werkzaamheden ziet inzonderheid op het geval dat de persoon de nationaliteit van de ontvangende staat heeft.

De mededelingsregeling omtrent benoeming, aankomst en vertrek vervat in *artikel 10* is nodig, omdat de ontvangende staat voor het verlenen van voorrechten en immuniteiten moet weten wie lid is van de zending.

Artikel 11 handelt over de omvang van de zending. Het tweede lid geeft de ontvangende staat de bevoegdheid om bepaalde categorieën diplomatiek personeel te weigeren. De ondergetekenden zijn van oordeel dat hier vooral wordt bedoeld op bijzondere categorieën diplomatiek personeel, zoals militaire-, marine- en luchtmachtattaché's. De in hetzelfde lid opgenomen eis om dergelijke weigeringen op niet-discriminatoire grondslag uit te voeren, geeft een belangrijke waarborg tegen misbruik van dit artikellid.

II.2. Artikelen 12 t/m 20

Deze artikelen, die grotendeels protocolaire en logistieke bepalingen bevatten, spreken naar het oordeel van ondergetekenden voor zich zelf.

II.3. Artikelen 21 t/m 40: algemeen

Alvorens onderwerpsgewijze in te gaan op de regeling van de voorrechten en immuniteiten zoals die is vervat in de artikelen 21 t/m 40 wensen ondergetekenden bij deze artikelen eerst enige algemene kanttekeningen te plaatsen.

In de loop der tijd is de term «Haagse gebruiken» ingeburgerd om de ongeschreven regels aan te duiden van volkenrechtelijk gewoonterecht op het gebied van het diplomatieke en consulaire verkeer, zoals die in het Koninkrijk worden toegepast. Er bestaan voorts talrijke, op het ter zake geldende volkenrechtelijke gewoonterecht geënte, wettelijke regelingen die voorschriften bevatten welke betrekking hebben op de voorrechten en immuniteiten van leden van buitenlandse diplomatieke vertegenwoordigingen die in het Koninkrijk zijn gevestigd. Zowel de Haagse gebruiken als de hier bedoelde wettelijke regelingen stemmen in overwegende mate overeen met de bepalingen van het verdrag. Dit ligt voor de hand omdat, zoals hiervoor eerder werd aangeduid, het verdrag voor het overgrote deel bestaat uit codificaties van reeds lang geldend gewoonterecht. Er bestaan overigens wel verschillen tussen de Haagse gebruiken en de hier bedoelde wettelijke regelingen enerzijds en de bepalingen van het verdrag anderzijds. Ondergetekenden zouden hier als voorbeeld willen aanhalen de immuniteit van rechtsmacht van administratief en technisch personeel van een buitenlandse diplomatieke vertegenwoordiging.

Krachtens artikel 37, lid 2, juncto artikel 31 van het verdrag geniet het administratief en technisch personeel volledige immuniteit van rechtsmacht op het gebied van het strafrecht. Hetzelfde lid 2 van artikel 37 bepaalt dat de immuniteit van de burger- en administratiefrechtelijke rechtsmacht van de ontvangende staat omschreven in artikel 31, lid 1, ten aanzien van het administratieve en technische personeel zich niet uitstrekt tot handelingen die geen ambtshandelingen zijn. De Haagse gebruiken zijn voor wat betreft het hier gegeven voorbeeld ruimer dan het verdrag doordat zij het administratieve en technische personeel volledige immuniteit van de burgerlijke- en administratiefrechtelijke rechtsmacht toekennen. Een voorbeeld van een situatie waarin een wettelijke regeling ruimer is dan het verdrag voorschrijft, is het niet voorkomen van de voorwaarde «niet duurzaam verblijf houdend in de ontvangende staat» in de nationale regelingen betreffende diplomatieke belastingvrijstellingen. Verwezen zij hier naar de onderstaande paragraaf «Diplomatieke belastingvrijstellingen», waar verder op dit punt is ingegaan.

Waar het hier gaat om een verdrag dat mondiaal is aanvaard, achten ondergetekenden het gewenst zoveel mogelijk de bepalingen van het verdrag na te leven. Daar waar de bestaande gebruiken en voorschriften verder gaan dan het verdrag voorschrijft, zal zulks alleen op basis van wederkerigheid worden gehandhaafd. Dit betekent niet dat het Koninkrijk hier een afwijkende houding inneemt in vergelijking met andere staten partij bij het verdrag. Verwezen zij in dit verband naar hetgeen in het algemene gedeelte van deze memorie werd opgemerkt aangaande de in het verdrag neergelegde minimumstandaarden en de betekenis in dit verband van de in artikel 47 van het verdrag neergelegde regeling.

Het voorgaande houdt een aantal veranderingen in voor zover het gaat om hier te lande toegekende voorrechten en immuniteiten op een ruimere basis dan het verdrag voorschrijft en zonder dat een dergelijke ruimere toekenning berust op de wederkerigheidsregel. Ter gelegenheid van de inwerkingtreding van het verdrag voor het Koninkrijk zal door het Ministerie van Buitenlandse Zaken aan alle ambassades mededeling worden gedaan van de veranderingen die zullen optreden op het gebied van de voorrechten en immuniteiten ten gevolge van de inwerkingtreding van het verdrag. Voor zover de goedkeuring van dit verdrag aanleiding heeft gegeven tot het doorvoeren van wetswijzigingen, zal dat hieronder in de onderwerpswijze behandeling van de artikelen 21 t/m 40 worden aangegeven.

De in artikel 22 neergelegde onschendbaarheid van de gebouwen van de zending heeft twee aspecten. In de eerste plaats heeft deze onschendbaarheid een beperking van de uitoefening door de ontvangende staat van zijn soevereine macht tot gevolg. Dit komt tot uitdrukking in het eerste en derde lid. Ten aanzien van de in het derde lid neergelegde immuniteit van vervoermiddelen is de Regering overigens van mening, dat deze immuniteit slechts van toepassing is zolang deze vervoermiddelen voor de normale doeleinden worden gebruikt. Het spreekt vanzelf, dat het artikel niet kan zijn bedoeld om toe te staan dat personen of goederen in strijd met de overige bepalingen van het verdrag (bij voorbeeld artikel 36 dat de vrijstelling van douaneheffingen en -onderzoek betreft) van een diplomatieke vertegenwoordiging naar het buitenland of van het buitenland naar een diplomatieke vertegenwoordiging worden vervoerd. De onderhavige bepaling en ook de rest van het verdrag, treden overigens op geen enkele wijze in regeling van het asielrecht.

Het tweede aspect van de onschendbaarheid van de gebouwen van de zending is neergelegd in het tweede lid van artikel 22. Waar de ontvangende staat krachtens het eerste en het derde lid zich van bepaalde gedragingen dient te onthouden, verplicht het tweede lid de ontvangende staat juist tot het verrichten van bepaalde handelingen. Deze bepaling verplicht hem maatregelen te nemen die nodig zijn om de gebouwen van de zending tegen indringers en het toebrengen van schade te beschermen en te verhinderen dat de rust van de zending op enigerlei wijze wordt verstoord of aan haar waardigheid afbreuk wordt gedaan. Helaas is de naleving van de verplichting, evenals die van de in artikel 29 neergelegde verplichting tot het treffen van maatregelen ter bescherming van de persoon en de vrijheden van de diplomatieke ambtenaar, welke verplichtingen beide reeds van oudsher op de ontvangende staat rusten, heden ten dage in toenemende mate aan de orde. Gelukkig plegen alle landen – op een enkele uitzondering na – deze verplichtingen na te komen.

Ten aanzien van de omvang van de in artikel 29 neergelegde persoonlijke onschendbaarheid van de diplomatieke ambtenaar valt nog het volgende op te merken. Bij de onderhandeling over het verdrag is een amendement verworpen dat beoogde een uitzondering op de onschendbaarheid te geven in gevallen van zelfverdediging of wanneer het nodig zou zijn om de diplomaat te weerhouden van strafbare feiten. De meeste delegaties waaronder die van het Koninkrijk, achten dit amendement onnodig en wegens het gevaar van misbruik ongewenst. Daarbij werd ook overwogen dat de Commissie voor Internationaal Recht in haar commentaar al tot uiting had gebracht dat het artikel in dergelijke gevallen niet zou gelden, zodat een noodzakelijk optreden van de politie niet zou zijn uitgesloten.

Diplomatieke belastingvrijstellingen

In de artikelen 23, 28, 34, 36, 37 en 39, vierde lid zijn de diplomatieke belastingvrijstellingen geregeld. De nationale bepalingen met betrekking tot dit onderwerp zijn in diverse wetten en besluiten opgenomen en vinden evenals het verdrag hun grondslag in het volkenrecht. Zij zijn ook in overeenstemming met de minimumeisen die het verdrag stelt. De aanvaarding van het verdrag zou derhalve in principe geen gevolgen behoeven te hebben voor de nationale wetgeving betreffende de diplomatieke belastingvrijstellingen. Op een bepaald punt waar de wet ruimer is dan het verdrag lijkt aanpassing aan het verdrag noodzakelijk.

In artikel 37, tweede tot en met vierde lid, is (evenals in artikel 33, tweede lid, met betrekking tot de vrijstelling van sociale verzekering) onder meer de voorwaarde gesteld dat de personen, genoemd in die bepalingen, niet «duurzaam verblijf» houden in de ontvangende staat. Artikel 38 kent trouwens ook een dergelijke voorwaarde. Deze voorwaarde ontbreekt echter in

de nationale wetgeving. Uit een enquête, gehouden onder een aantal landen³ dat partij is bij het verdrag, is gebleken dat al deze landen de voorwaarde toepassen. Daar een uniforme toepassing van het verdrag gewenst is en een afwijking op dit punt problemen kan opleveren, dient aanpassing van de nationale wet plaats te vinden hetgeen kan geschieden bij algemene maatregel van bestuur of bij ministeriële beschikking.

Onschendbaarheid van archieven en documenten

In artikel 24 is bepaald dat het archief en de documenten van de zending te allen tijde en waar zij zich ook moge bevinden, onschendbaar zijn. Deze bepaling is nodig naast die betreffende de onschendbaarheid van de gebouwen, omdat de archieven en vooral ook de documenten, zich uiteraard ook buiten de gebouwen van de zending kunnen bevinden, en ook daar immuun dienen te zijn. Met het «te allen tijde» is vooral gedacht aan de situatie dat de diplomatieke betrekkingen verbroken worden.

Bewegingsvrijheid en communicatievrijheid

Voor de uitoefening van hun taak moeten de diplomaten zich vrijelijk kunnen bewegen door de gehele ontvangststaat. Artikel 26 geeft deze vrijheid, met dien verstande dat zij wel beperkt (niet opgeheven) kan worden door de wetten en regelingen van de ontvangende staat. Een ander algemeen erkend recht, noodzakelijk voor de uitoefening van de diplomatieke taak is het recht van vrije communicatie tussen de zendingen en de regering van de zendstaat. Dit recht is gecodificeerd in artikel 27.

Immunititeit van rechtsmacht.

De immunititeit van rechtsmacht van de diplomatieke ambtenaar is in artikel 31 neergelegd. Ten aanzien van strafzaken geniet hij volledige immunititeit van rechtsmacht. Voor wat betreft de burgerlijke en administratiefrechtelijke rechtsmacht geldt dat hij geen immunititeit heeft ten aanzien van bepaalde – in het eerste lid onder a, b en c opgesomde – handelingen buiten de officiële werkzaamheden om.

Pogingen van Nederlandse kant ter conferentie om steun te krijgen voor een algehele opheffing van de immunititeit van de diplomatieke ambtenaar met betrekking tot verkeersdelicten – vooral ook met het oog op de belangen van eventuele slachtoffers – hebben geen succes gehad. Vrees voor misbruik weerhield de meeste delegaties van steun aan de Nederlandse wens. Naast de vrees voor misbruik vonden verschillende delegaties het voorstel ook niet zo nodig, omdat slachtoffers veelal directe actie zouden kunnen nemen tegen niet immune verzekeringsmaatschappijen van de diplomaten, en vanwege de mogelijkheid afstand te doen van de immunititeit.

Ten aanzien van de in artikel 32 voorziene mogelijkheid om afstand van immunititeit te doen, zij vermeld dat de Commissie voor Internationaal Recht er bij de totstandkoming van het verdrag al op heeft gewezen dat het vanzelf spreekt dat een proces als een ondeelbaar geheel moet gelden. Is dus eenmaal afstand van immunititeit gedaan, dan kan de immunititeit ook in hoger beroep niet meer worden ingeroepen. Voor afstand van immunititeit van executie van het vonnis is echter steeds een afzonderlijke verklaring nodig. In geval van afstand doen van immunititeit is het overigens de zendstaat die dat doet (artikel 32, eerste lid). Het is Nederlandse diplomaten en administratieve ambtenaren dan ook verboden afstand te doen van hun immunititeit zonder een daartoe strekkende machtiging door of vanwege de Minister van Buitenlandse Zaken.

Artikel 31, vierde lid, bepaalt overigens dat de immunititeit van de diplomatieke ambtenaar ten aanzien van de rechtsmacht van de ontvangende staat hem géén immunititeit verleent ten aanzien van de rechtsmacht van de zendstaat. In dit verband moge worden verwezen naar de memorie van toelich-

³ De geënquêteerde landen zijn Australië, België, de Bondsrepubliek Duitsland, Canada, Denemarken, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Spanje, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

ting op het gelijktijdig met het onderhavige ontwerp van Rijkswet bij de Staten-Generaal ingediende ontwerp van wet tot aanpassing van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aan het Verdrag van Wenen, dat er in zijn algemeenheid toe strekt toepassing van artikel 31, vierde lid, van het verdrag mogelijk te maken.

In toenemende mate komt het verschijnsel voor dat gezinsleden van personeel van diplomatieke vertegenwoordigingen een werkring hebben die los staat van werkzaamheden ten behoeve van de zendstaat. In verband hiermee is het van belang te wijzen op artikel 31, eerste lid, onder c van het verdrag dat bepaalt, dat de immuniteit van de diplomatieke ambtenaar ten aanzien van de burger – en administratief – rechtelijke rechtsmacht zich niet uitstrekt tot beroeps – of bedrijfswerkzaamheden verricht buiten zijn officiële werkzaamheden om; dit zelfde geldt op grond van artikel 37, eerste lid, voor de inwonende gezinsleden van een diplomatieke ambtenaar. Met betrekking tot het administratieve en technische personeel alsmede hun inwonende gezinsleden kan in dit verband worden gewezen op de in het tweede lid van artikel 37 neergelegde regeling. De immuniteit van deze groepen personen ten aanzien van de burger – en administratiefrechtelijke rechtsmacht⁴ is beperkt tot ambtshandelingen ten behoeve van de zendstaat.

Vrijstellingen van sociale zekerheidsvoorschriften

De artikelen 33 en 37 regelen de vrijstellingen van de sociale verzekeringen. Ten aanzien van de diverse wetten en besluiten waarin nationale vrijstellingen zijn neergelegd, kan wat betreft hun grondslag en hun verhouding tot het verdrag hetzelfde worden opgemerkt als hiervoor geschiedde met betrekking tot de diplomatieke belastingvrijstellingen. Zulks geldt ook voor de in de onderhavige bepalingen voorkomende voorwaarde van «geen duurzaam verblijf» in de ontvangende staat, waaraan voldaan moet zijn om voor de vrijstellingen in aanmerking te komen. Naast deze beperking is aanpassing van de nationale wet vereist, omdat deze nog niet geheel aan de bepalingen van het verdrag voldoet. Artikel 33, tweede lid, stelt de particuliere bediende die uitsluitend in dienst is van een diplomaat vrij van de regelingen op het gebied van de sociale verzekering, mits hij geen onderdaan is van of duurzaam verblijf houdt in de ontvangende staat en op hem de voorschriften op het terrein van de sociale verzekering van toepassing zijn, die in de zendstaat of in een derde staat van kracht zijn. Indien aan een van deze voorwaarden niet is voldaan, dan dient de diplomatieke ambtenaar de verplichtingen in acht te nemen, die de voorschriften op het terrein van de sociale verzekeringen van de ontvangende staat aan werkgevers opleggen.

De particuliere bediende is nu nog zonder meer aan de Nederlandse volks- en werknemersverzekeringen onderworpen. Ten tijde van de inwerkingtreding van het verdrag voor het Koninkrijk zal echter de betreffende wetgeving bij algemene maatregel van bestuur met de bepalingen van het verdrag in overeenstemming zijn gebracht. Het voorgaande moet overigens wel in samenhang worden gelezen met wat hierna wordt opgemerkt in verband met regelingen ter zake in het kader van de EG en de Raad van Europa en met bilaterale verdragen.

De speciale regeling in EG-verband op het gebied van de sociale zekerheid berust op EEG-Verordening 1408/71 (Publicatieblad nr. L 149, 5 juli 1971) en de uitvoering daarvan in de EEG-Verordening 574/72 (Publicatieblad nr. L 74, 27 maart 1972). Voor zover hier van belang blijft de positie van personeelsleden van diplomatieke vertegenwoordigingen van de lid-staten van de Europese Gemeenschappen op het gebied van de sociale zekerheid beheerst door de twee hier genoemde EEG-verordeningen. Deze bijzondere regelingen zijn toegestaan krachtens artikel 33, vijfde lid, van het Verdrag van Wenen. Het begrip «personeelsleden van diplomatieke vertegenwoordigingen» behoeft hier enige verduidelijking. Voor het bedienend personeel geldt namelijk een andere regeling dan voor het overige personeel van de diplomatieke vertegenwoordigingen. Dit geldt ook voor de particuliere bedienden

⁴ «Administrative jurisdiction» («jurisdiction administrative») is in Trb. 1962, 159 ten onrechte vertaald als «administratiefrechtelijke bevoegdheid»; dat had moeten zijn «administratiefrechtelijke rechtsmacht». In een vervolg-*Tractatenblad* zal deze vertaling worden gecorrigeerd.

van diplomaten. In tegenstelling tot het overige personeel van de diplomatieke vertegenwoordiging – dat voor wat betreft de voor de zendstaat verrichte werkzaamheden valt onder de sociale zekerheidsvoorschriften van die laatstgenoemde staat (zie artikel 2, derde lid, juncto artikel 13, tweede lid onder c van EEG-Verordening 1408/71) – valt het bedienend personeel (op grond van artikel 16, eerste lid van dezelfde EEG-verordening) in eerste instantie onder de wetgeving van de staat op wiens grondgebied het werkzaam is, derhalve van de staat van ontvangst.

Op basis van artikel 16, tweede lid, van de EEG-Verordening kan dit personeel evenwel kiezen voor de toepassing van de wetgeving van de zendstaat waarvan het onderdaan is. Dezelfde regeling is van toepassing op de particuliere bedienden van diplomaten. Een soortgelijke regeling is neergelegd in het Europees Verdrag inzake sociale zekerheid van 14 december 1972 (Trb. 1976, nr. 54, Nederlandse vertaling Trb. 1976, nr. 158). Verwezen moge worden naar de artikelen 14, sub (d) en 17, eerste lid van dit verdrag. Voorts bevatten ook de door Nederland met Griekenland (Trb. 1967, nr. 22), Joegoslavië (Trb. 1977, nr. 156), Marokko (Trb. 1972, nr. 34), Portugal (Trb. 1979, 164), Spanje (Trb. 1974, nr. 80) en Tunesië (Trb. 1979, nr. 18) gesloten bilaterale verdragen inzake sociale zekerheid regelingen die aansluiten bij de regelingen in EG- en Raad van Europa-verband zoals hiervoor uiteengezet. Volgens de bepalingen van deze bilaterale verdragen is op het bedienend personeel van toepassing de sociale zekerheidswetgeving van de ontvangende staat. Degenen van dit personeel, die de nationaliteit van de zendstaat bezitten kunnen echter kiezen voor de toepassing van de wetgeving van de zendstaat. Deze regeling geldt eveneens voor de particuliere bedienden in dienst van ambtenaren van de betrokken vertegenwoordigingen.

De in het verdrag met Zwitserland (Trb. 1970, nr. 200) neergelegde regeling wijkt enigszins af van die in vorengenoemde verdragen, in deze zin dat in het verdrag met Zwitserland ook voor de leden van de diplomatieke missie, de van toepassing zijnde wetgeving wordt aangewezen, nl. die van de zendstaat. Bij het overige personeel van de vertegenwoordigingen alsmede op de particuliere bedienden van de diplomaten is de wetgeving van de ontvangende staat van toepassing, met voor onderdanen van de zendstaat de mogelijkheid van keuze voor toepassing van de wetgeving van deze staat.

II. 4. Artikelen 43 e.v. (Beëindiging van de werkzaamheden van de zending

Van belang in dezen zijn de artikelen 43, 44 en 45 en het met dit laatste artikel samenhangende artikel 46.

Artikel 45 handelt over het geval dat de diplomatieke betrekkingen worden verbroken of dat de zending wordt teruggedroepen. Krachtens het bepaalde in letter c van dit artikel kan de zendstaat in een dergelijk geval de behartiging van zijn belangen toevertrouwen aan een voor de ontvangende staat aanvaardbare derde staat. Deze bepaling suggereert dat de zendstaat in elk geval het recht heeft, zijn belangen door een derde staat te doen waarnemen, en dat de toestemming van de ontvangende staat alleen nodig is voor de vraag welke derde staat met de belangenbehartiging zal worden belast. In de bepaling staat echter niet met zoveel woorden te lezen dat de ontvangende staat de plicht heeft om in ieder geval één andere staat als aanvaardbaar voor de belangenbehartiging aan te wijzen. De delegatie van het Koninkrijk heeft overwogen ter zake een amendement in te dienen, dat deze plicht in het verdrag zou verankeren. Een dergelijk amendement bleek echter niet haalbaar. Wel heeft de Zweedse delegatie over dit onderwerp een verklaring afgelegd, waarin zij betoogde dat een situatie dat een zendstaat beroofd zou worden van iedere mogelijkheid om de belangen van zijn onderdanen te beschermen in geval van verbreking van diplomatieke betrekkingen, in strijd zou zijn met het volkenrecht, als verankerd in het Handvest van de VN⁵. Deze verklaring werd ondersteund door België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Vervolgens is toen echter betoogd dat een staat in de schemertoestand tussen vrede en oorlog nog een stap

⁵ Zie ter zake bijlage 8 bij het delegatieverslag opgenomen in de noot 1 genoemde uitgave nr. 70 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

verder zou kunnen gaan dan verbreking van de diplomatieke betrekkingen, door de «State relations» te verbreken. Na een dergelijke breuk zouden de belangen over en weer in het geheel niet meer worden behartigd. De stelling dat een ontvangende staat niet verplicht is de behartiging van vreemde belangen toe te staan, doch iedere belangenbehartiging kan weigeren, vond steun bij slechts enkele landen. De gedelegeerde van het Koninkrijk heeft deze theorie later bij de behandeling van de preambule van het verdrag bestreden⁶. Daarbij werd onderlijnd dat onder alle omstandigheden het volkenrecht de betrekking tussen staten beheerst, en dat óók blijft doen na het verbreken van de diplomatieke betrekkingen. Tevens werd in deze verklaring vastgelegd dat naar de opvatting van het Koninkrijk, aanvaarding van de theorie van de verbreking van «State relations» het hele samenstel van het volkenrecht zou ondermijnen. Deze bestrijding heeft toen geen verdere reacties meer opgewekt.

III. VOORBEHOUDEN EN BEZWAREN

Het ligt niet in het voornemen van de Regering van het Koninkrijk om bij de toetreding tot het verdrag enig voorbehoud te maken. Een aantal landen heeft bij het partij worden bij het verdrag wel voorbehouden gemaakt. De ondergetekenden zijn van mening dat sommige voorbehouden afbreuk doen aan het verdrag en zijn voornemens om bij de toetreding bezwaren tegen deze voorbehouden aan te tekenen. De Nederlandse tekst van de te maken bezwaren is als bijlage 3 bij deze memorie gevoegd.

IV. FACULTATIEF PROTOCOL INZAKE DE VERKRIJGING VAN NATIONALITEIT

Artikel II van het Protocol bepaalt in zeer algemene bewoordingen dat leden van de zending en hun inwonende gezinsleden die geen onderdaan zijn van de ontvangende staat niet uitsluitend krachtens de wet van de ontvangende staat de nationaliteit van die staat verkrijgen. Deze bepaling is van belang voor kinderen van diplomaten, die worden geboren in landen welke het beginsel van het z.g. «*ius soli*» voor de verkrijging van de nationaliteit kennen (dat wil zeggen dat als men in een land wordt geboren men ook de nationaliteit van dat land krijgt), en voor vrouwelijk personeel of dochters van ambassadepersoneel, die in het huwelijk treden met onderdanen van de ontvangende staat. De algemene bewoordingen van artikel II doen twijfelen aan het van toepassing kunnen blijven onder de werking van het Protocol van het afstammingsbeginsel bij de bepaling van de nationaliteit (het z.g. «*ius sanguinis*»).

Het ligt in het voornemen van de ondergetekenden om bij de toetreding tot het Protocol een verklaring te doen afleggen die ertoe strekt duidelijk te maken dat het Koninkrijk artikel II van het Protocol zo uitlegt, dat onder de woorden «niet uitsluitend krachtens de wet van de ontvangende staat» wordt verstaan, dat de nationaliteit van de ontvangende staat niet kan worden verkregen op grond van het geboren zijn op het grondgebied van die staat («*ius soli*»). Het afstammingsbeginsel zal dus in voorkomende gevallen naar de opvattingen van het Koninkrijk wel toepasselijk zijn. De tekst van de af te leggen verklaring is als bijlage 4 bij deze memorie opgenomen.

V. FACULTATIEF PROTOCOL BETREFFENDE DE VERPLICHTE REGELING VAN GESCHILLEN

Ondergetekenden betreuren het dat de verplichte geschillenbeslechting geen integrerend deel uitmaakt van het Verdrag maar is geregeld in een apart protocol. Het verdrag zal naar hun mening duidelijk aan betekenis winnen indien zoveel mogelijk partijen bij het verdrag ook partij worden bij dit Protocol. Voor de lijst van landen die reeds partij zijn bij het Protocol zij verwezen naar bijlage 1 bij deze memorie.

⁶ Zie bijlage 9 bij het verslag.

VI. KONINKRIJKSPOSITIE

Waar de buitenlandse betrekkingen Koninkrijksaangelegenheid zijn, spreekt het vanzelf dat het Verdrag en de Protocollen voor het gehele Koninkrijk zullen gelden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. van der Klaauw

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Staatssecretaris van Financiën,
M. J. J. van Amelsvoort

De Staatssecretaris van Sociale Zaken,
L. de Graaf

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. Wiegel

BIJLAGE 1

1. Lijst van partijen bij het verdrag

Afghanistan	Guyana	Nieuwzeeland
Algerije	Haiti	Niger
Argentinië	Honduras	Nigeria
Australië	Hongarije	Noorwegen
Bahama-eilanden	Ierland	Oeganda
Bahrein	India	Oekraïne
Bangladesh	Irak	Oman
Barbados	Iran	Oostenrijk
België	Israël	Pakistan
Benin (voorheen Dahomey)	Italië	Panama
Bhoetan	Ivoorkust	Papua Nieuwguinea
Birma	Jamaica	Paraguay
Boeroendi	Japan	Peru
Bolivia	Joegoslavië	Polen
Bondsrepubliek Duitsland	Jordanië	Portugal
Botswana	Kaapverdië	Roemenië
Brazilië	Kambodja	Rwanda
Bulgarije	Kameroen	San Marino
Canada	Kenya	Senegal
Centrafrikaanse Republiek	Koeweit	Seychellen
Chili	Kongo	Sierra Leone
China	Korea	Somalië
Colombia	de Democratische Volksrepubliek	De Sovjet-Unie
Costa Rica	Korea (wordt door het Koninkrijk der	Spanje
Cuba	Nederlanden niet erkend)	Srilanka
Cyprus	Laos	Swaziland
Denemarken	Lesotho	Syrië
Djibouti	Libanon	Tanzania
Dominicaanse Republiek	Liberia	Togo
Duitse Democratische Republiek	Libië	Tonga
Ecuador	Liechtenstein	Trinidad en Tobago
Egypte	Luxemburg	Tsjaad
El Salvador	Madagaskar	Tsjechoslowakije
Equatoriaal-Guinea	Malawi	Tunesië
Ethiopië	Maleisië	Uruguay
Fiji	Mali	Vaticaanstad
Filippijnen	Malta	Venezuela
Finland	Marokko	Verenigde Arabische Emiraten
Frankrijk	Mauritanië	Verenigde Staten van Amerika
Gabon	Mauritius	Vietnam
Ghana	Mexico	Witrusland
Griekenland	Mongoolse Volksrepubliek	IJsland
Grootbritannië	Nauru	Zaire
Guatemala	Nepal	Zuidjemen
Guinee	Nicaragua	Zweden
		Zwitserland.

2. Lijst van partijen bij het Protocol betreffende de verkrijging van nationaliteit

Argentinië	Dominicaanse Republiek	Irak
België	Egypte	Iran
Birma	Filippijnen	Italië
Botswana	Finland	Joegoslavië
Bondsrepubliek Duitsland	Gabon	Kambodja
Centrafrikaanse Republiek	Guinee	Kenia
Denemarken	India	Korea

Laos
Libië
Madagaskar
Malawi
Maleisië
Marokko

Nepal
Niger
Noorwegen
Oman
Panama
Paraguay

Srilanka
Tanzania
Tunesië
IJsland
Zaire
Zweden.

3. Lijst van partijen bij het Protocol betreffende de verplichte regeling van geschillen

Australië
Bahama-eilanden
België
Bondsrepubliek Duitsland
Botswana
Centrafrikaanse Republiek
Costa Rica
Denemarken
Dominicaanse Republiek
Ecuador
Fidji
Filippijnen
Finland
Frankrijk
Gabon
Grootbritannienië
Guinea
India

Irak
Iran
Italië
Japan
Joegoslavië
Kambodja
Kenya
Korea
Laos
Liechtenstein
Luxemburg
Madagaskar
Malawi
Maleisië
Malta
Mauritius
Nepal
Nieuwzeeland

Niger
Noorwegen
Oman
Oostenrijk
Pakistan
Panama
Paraguay
Seychellen
Srilanka
Tanzania
Verenigde Staten van Amerika
IJsland
Zaire
Zweden
Zwitserland

BIJLAGE 2

Land	Standplaats	ambtsgebied omvat mede
Costa Rica	San José	Nicaragua, Panama
Egypte	Kaïro	Zuidjemen
Ethiopië	Addis Abeba	Seychellen, Djibouti
Verenigd Koninkrijk	Londen	IJsland
India	New Delhi	Nepal, Sri Lanka, de Maldiven
Iran	Teheran	Afghanistan, Oman
Italië	Rome	Malta
Ivoorkust	Abidjan	Benin, Boven-Volta, Niger, Togo
Jamaica	Kingston	Haïti, de Bahama-eilanden
Joegoslavië	Belgrado	Albanië
Kameroen	Yaoundé	de Centraalafrikaanse Republiek, Equatoriaalguinea, Gabon, Tsjaad
Kenya	Nairobi	Oeganda
Koeweit	Koeweit	Bahrein, Qatar, de Verenigde Arabische Emiraten
Libanon	Beiroet	Cyprus, Jordanië
Liberia	Monrovia	Guinee, Sierra Leone
Mexico	Mexico	Guatemala, Honduras, El Salvador
Nieuwzeeland	Wellington	Fiji, Tonga, Westsamoa, Papua-Nieuwguinea
Nigeria	Lagos	Angola
Peru	Lima	Bolivia
Saoediarabië	Djedda	Noordjemen
Senegal	Dakar	Gambia, Guinee-Bissau, Kaapverdië, Mali, Mauretanië
Soedan	Khartoem	Somali
de Sovjet-Unie	Moskou	de Mongoolse Republiek
Suriname	Paramaribo	Guyana
Tanzania	Dar es Salaam	Comoren, Madagaskar, Mauritius
Thailand	Bangkok	Bangladesh, Birma, Laos
Trinidad en Tobago	Port of Spain	Barbados, Grenada, Guyana, Sint Vincent en de Grenadinen Sint Lucia
Uruguay	Montevideo	Paraguay
Venezuela	Caracas	de Dominicaanse Republiek
Zaire	Kinshasa	Boeroendi, Kongo, Rwanda
Zambia	Lusaka	Botswana, Malawi, Mozambique
Zuidafrika	Pretoria	Lesotho, Swaziland

1. De Regering van het Koninkrijk der Nederlanden aanvaardt niet de verklaringen afgelegd door de Volksrepubliek Bulgarije, de Duitse Democratische Republiek, de Mongolische Volksrepubliek, de Oekraïense Socialistische Sovjet-Republiek, de Unie van Socialistische Sovjetrepublieken, Witrussische Socialistische Sovjetrepubliek en de Democratische Volksrepubliek Jemen met betrekking tot artikel 11, eerste lid. De Regering meent, dat deze bepaling, overeenkomstig het geldende internationale gewoonterecht, van kracht blijft in de betrekkingen van het Koninkrijk met de genoemde Staten.

2. De Regering van het Koninkrijk der Nederlanden aanvaardt niet de verklaring afgelegd door de Staat Bahrein bij artikel 27, derde lid. De Regering meent, dat deze bepaling overeenkomstig het geldende internationale gewoonterecht van kracht blijft in de betrekkingen van het Koninkrijk met de Staat Bahrein. Niettemin is de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden bereid ten opzichte van Bahrein op basis van wederkerigheid de volgende regeling toe te passen: Wanneer de autoriteiten van de ontvangende staat ernstige redenen hebben om aan te nemen, dat de diplomatieke tas iets bevat dat volgens artikel 27, vierde lid, van het verdrag niet in de diplomatieke tas mag worden verzonden, mogen zij verlangen dat de tas in het bijzijn van de vertegenwoordiger van de betrokken diplomatieke zending wordt geopend. Wanneer de autoriteiten van de zendstaat weigeren aan dit verzoek te voldoen, zal de diplomatieke tas naar de plaats van herkomst worden teruggezonden.

Dezelfde gedragslijn zal worden gevolgd ten aanzien van het door de Libische-Arabische Socialistische Volks-Jamahiriyah gemaakte voorbehoud bij artikel 27, tweede lid.

3. De Regering van het Koninkrijk der Nederlanden aanvaardt niet de verklaring afgelegd door de Volksrepubliek China met betrekking tot artikel 37, tweede, derde en vierde lid, en de verklaringen afgelegd door de Arabische Republiek Egypte, Khmer, de Libische-Arabische Socialistische Volks-Jamahiriyah, de Republiek Malta en het Koninkrijk Marokko met betrekking tot artikel 37, tweede lid.

De Regering meent, dat deze bepalingen, overeenkomstig het geldende internationale gewoonterecht, van kracht blijft in de betrekkingen van het Koninkrijk met de genoemde Staten.

BULGARIJE

Voorbehoud ten aanzien van artikel 11, eerste lid:

Overeenkomstig het beginsel van de gelijkheid der staten is de Volksrepubliek Bulgarije van oordeel dat verschillen van mening met betrekking tot de omvang van de diplomatieke zending geregeld dienen te worden bij overeenstemming tussen de zendstaat en de ontvangende staat.

DUITSE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK

Voorbehoud ten aanzien van artikel 11, eerste lid:

Overeenkomstig het beginsel van de gelijke rechten van staten is de Duitse Democratische Republiek van oordeel dat verschillen van mening met betrekking tot het aantal personeelsleden van een diplomatieke zending geregeld dienen te worden bij overeenstemming tussen de zendstaat en de ontvangende staat.

MONGOLIË

Met betrekking tot artikel 11, eerste lid, stelt de regering van de Mongolische Volksrepubliek dat verschillen van mening met betrekking tot de omvang van de diplomatieke zending geregeld dienen te worden bij overeenstemming tussen de zendstaat en de ontvangende staat.

OEKRAÏENSE SOCIALISTISCHE SOVJETREPUBLIEK

Voorbehoud ten aanzien van artikel 11, eerste lid:

Overeenkomstig het beginsel van de gelijke rechten van de staten is de Oekraïense Socialistische Sovjetrepubliek van oordeel dat verschillen van mening met betrekking tot de omvang van de diplomatieke zending geregeld dienen te worden bij overeenstemming tussen de zendstaat en de ontvangende staat.

UNIE VAN SOCIALISTISCHE SOVJETREPUBLIEKEN

Voorbehoud ten aanzien van artikel 11, eerste lid:

Overeenkomstig het beginsel van de gelijke rechten van staten is de Unie van Socialistische Sovjetrepublieken van oordeel dat verschillen van mening met betrekking tot de omvang van een diplomatieke zending geregeld dienen te worden bij overeenstemming met de zendstaat en de ontvangende staat.

WITRUSSISCHE SOCIALISTISCHE SOVJETREPUBLIEK

Voorbehoud ten aanzien van artikel 11, eerste lid:

Overeenkomstig het beginsel van gelijke rechten van staten is de Witrussische Socialistische Sovjetrepubliek van oordeel dat verschillen van mening met betrekking tot de omvang van een diplomatieke zending geregeld dienen te worden bij overeenstemming tussen de zendstaten en de ontvangende staat.

DEMOCRATISCHE VOLKSREPUBLIEK JEMEN

Voorbehoud ten aanzien van artikel 11, eerste lid:

Overeenkomstig het beginsel van gelijkheid der staten is de Democratische Volksrepubliek Jemen van oordeel dat verschillen van mening met betrekking tot de zending geregeld dienen te worden bij overeenstemming tussen de zendstaat en de ontvangende staat.

BAHREIN

1. Met betrekking tot artikel 27, derde lid betreffende de «diplomatieke tas» behoudt de regering van de Staat Bahrein zich het recht voor de diplomatieke tas te openen indien er ernstige redenen zijn om te veronderstellen dat zij goederen bevat waarvan de invoer of uitvoer bij de wet verboden is.

2. De goedkeuring van dit verdrag houdt geen erkenning in van Israël, en betekent evenmin dat enigerlei regeling met dit land zal worden aangegaan, zoals vereist in bovengenoemd Verdrag.

LIBISCHE – ARABISCHE SOCIALISTISCHE VOLKS-JAMAHIRIYAH

Mochten de autoriteiten van de Libische-Arabische Socialistische Volks-Jamahiriyah een sterk vermoeden hebben dat de inhoud van een diplomatieke tas artikelen omvat die niet overeenkomstig artikel 27, vierde lid van dit verdrag met een diplomatieke tas mogen worden verzonden, dan behoudt de Libische-Arabische Socialistische Volks-Jamahiriyah zich het recht voor te verzoeken dat die tas in aanwezigheid van een officiële vertegenwoordiger van de betrokken diplomatieke zending wordt geopend. Indien de autoriteiten van de zendstaat een zodanig verzoek afwijzen, wordt de diplomatieke tas naar de plaats van oorsprong teruggezonden.

VOLKSREPUBLIC CHINA

De regering van de Volksrepubliek China maakt een voorbehoud ten aanzien van de bepalingen betreffende de nuntius en de vertegenwoordiger van de Heilige Stoel in de artikelen 14 en 16, en ten aanzien van de bepalingen in artikel 37, tweede, derde en vierde lid.

EGYPTE

Artikel 37, tweede lid zal niet worden toegepast.

KHMER REPUBLIEK

De diplomatieke immuniteiten en de voorrechten bedoeld in artikel 37, tweede lid van bovengenoemd verdrag, volgens het gewoonterecht en het gebruik van de staten erkend en toegestaan ten gunste van hoofden van zendingen en leden van het diplomatieke personeel van de zending kunnen door de regering van het Koninkrijk Kambodja niet worden verleend ten behoeve van andere categorieën personeelsleden van de zending, met inbegrip van het administratieve en technische personeel.

LIBISCHE – ARABISCHE SOCIALISTISCHE VOLKS-JAMAHIRIYAH

De Libische-Arabische Socialistische Volks-Jamahiriyah zal niet gebonden zijn door artikel 37, derde lid van dit Verdrag behalve op basis van wederkerigheid.

MALTA

De regering van Malta wenst te verklaren dat artikel 37, tweede lid zal worden toegepast op basis van wederkerigheid.

MAROKKO

Het Koninkrijk Marokko treedt tot het verdrag toe onder voorbehoud dat artikel 37, tweede lid niet toepasselijk is.

Bij de toetreding tot het Facultatief Protocol inzake de verkrijging van nationaliteit af te leggen verklaring

Het Koninkrijk der Nederlanden verklaart dat het Artikel II van het Facultatief Protocol inzake de verkrijging van nationaliteit zo uitlegt dat onder de woorden «niet uitsluitend krachtens de wet van de ontvangende staat» wordt verstaan, dat de nationaliteit van de ontvangende staat niet kan worden verkregen op grond van het geboren zijn op het grondgebied van de staat.